

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Nikolas Lopetegi Aiestaran

*Lezo, Gipuzkoa
(1924-2017)*

Aurkibidea

Biografia

Lezoko Herriondo bailarako
Miura baserrian jaio zen
Nikolas. Ama Miurakoa zuen;
eta aita, berriz, Olamarta
baserrikoa. Ez egunero, baina
tarteka, abisatzen ziotenean,
Pasai Antxoko portuan egiten
zuen lan aitak. Lanpernak ere
hartzen zituen Jaizkibel
atzeko arroketan. Bildutako
lanpernak Donostiara
eramaten zituen amak,
bertako hoteletan eta
jatetxeetan saltzera. Zazpi
bat urte zituenerako, aitari
laguntzen zion baserriko
lanetan, behiak zaintzen...
Astelehenetan, Irungo feriara
joaten zen aitarekin eta
amarekin, baserrian hazitako
txerrikumeak saltzera.
Tarteka, Oiartzungo
astelehenetako feriara ere
joaten ziren. Lezoko Gurutze
Santuaren plazan zegoen
eskolan ibili zen Nikolas: Irene
Gezala izan zuen irakasle, eta
euskaraz ikasten zuten. Hogei
urterekin, soldadu eraman
zuten; beste hainbat
euskaldunekin batera,
Burgosen, Jakan, Leridan eta
Valle de Aranen egin zituen
egonaldiak; Pirinio ingurukoak
oso baldintza gogorretan egin
zituzten, elur eta izotz artean.
Ia hiru urtez egon zen
soldadu. Soldadutzatik
bueltan, Pasai Antxoko
portuan aritu zen lanean eta
gero 38 urtez Errenteriako
Papeleran, bertan jubilatu zen
arte. Lopene baserriko
Anselma Salaberriarekin
ezkondu zen, Miuran jarri
ziren bizitzen, eta baserriko
lana paper-lantegikoarekin
batera eraman izan du. Bere
amaren kantuzaletasuna eta
ahots ederra ditu gogoan.
Amona ere kantaria zuen,
herrian abeslaria behar
zutenean bere amonari
deitzen ziotela gogoan du.
Seme-alabekin bizi da Miuran.

Zintak

LEZ-025

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Zabala, Edurne
- **Data:** 2009-11-30
- **Iraupena:** 107 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Aita portuan lanean edo arrocketan lanperna bila

- **Erref:** LEZ-025/004
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:05:48. **Bukatu:** 00:06:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak » Harraldeko arrantza
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Aitak portuan lanik ez zuenean, arrocketara joaten zen lanpernak biltzera. Amak, orduan, lanperna haiek Donostian saltzen zituen, egun berean.

2. Industrien kutsaduraren erruz, fruta erabat galdu zen

- **Erref:** LEZ-025/005
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:06:37. **Bukatu:** 00:09:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak

Laburpena:

Lehen fruta kategoriakoa zen, oso ona. Pixkanaka, ordea, industriaren kutsadurak fruta-arbolak erre eta ihartu zituen. Ordutik, ez da berreskuratu fruta. Industriek botatzen zuten zikinkeria gogoan du. Baserritarrek elkartu, eta kexatu egin ziren; baina Donostiako udaletxearen promesak, laguntzak emango zizkietela esanez, hitz hutsetan geratu ziren.

3. Lehengo sagardoa, naturalagoa

- **Erref:** LEZ-025/006
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:09:35. **Bukatu:** 00:12:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Lehen, sagarrondo asko zen Lezon. Sagar mota ugariren izenak. Sagardoa

egiteko prozesua azaltzen du. Lehengo sagardoa hobea zen, naturalagoa. Sagardo ona egiteko, zer sagar nahasten zituzten aipatzen du.

4. Etxean sagardoa soberan

- **Erref:** LEZ-025/007
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:12:24. **Bukatu:** 00:13:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagardoa etxerako egiten zuten beraiek. Bi upel izaten zituzten, 700 litrokoak; eta barrika txikiak, 300 litrokoak. Etxerako soberan eta gehiegi izaten zuten. Sagardo hura eguerditik gauera belztu egiten zen, naturala baitzen.

5. Pitarra edateko ohitura

- **Erref:** LEZ-025/008
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:13:26. **Bukatu:** 00:14:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Itsasoa » Arrantza motak » Harraldeko arrantza

Laburpena:

Lehen, otordu guztietan edaten zuten sagardoa. Baserriko lanetan aritzeko, pitarra edaten zuten, sagardo hutsa gogorregia baitzen. Lehen, diru gutxi zegoen. Aita nola-hala moldatzen zen dirua lortzeko.

6. Bordatxo sagardotegiaren merezitako ospe ona

- **Erref:** LEZ-025/009
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:14:49. **Bukatu:** 00:17:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Bordatxo sagardotegiari buruz hitz egiten du. Jende asko ibiltzen zen han, leporaino beteta egoten zen. "El que sube a Bordatxo baja borracho". Bordatxok ospe handia zeukan, ondo merezitakoa. Sagardotegiko giroaz eta janariaz hitz egiten du.

7. Gerra aurreko umore ederra

- **Erref:** LEZ-025/010
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:17:37. **Bukatu:** 00:18:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Sagardotegian, kantuan aritzen ziren, umore ederra egoten zen orduan. Gero, gerra etorri zen, eta akabo orduko umorea. Kantu horiei buruz hitz egiten du.

8. 'Txirrita' "Gure Borda"ra etorri zeneko anekdota

- **Erref:** LEZ-025/013
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:22:48. **Bukatu:** 00:24:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

<p>Behin, Lezora etorri omen zen Txirrita, "Gure Borda"ra, pilota-partiduaren ostean bertsoak bota zitzaizkion. Orduko anekdota kontatzen du.</p>

9. Ama eta hiru semeak gerran fusilatu zituzteneko izugarrikeria

- **Erref:** LEZ-025/015
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:24:33. **Bukatu:** 00:27:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra etorri zenean, Nikolasek 8 urte zituen. Erreketeek tiro egin zuten beraien baserriaren aurka. Nola edo hala, beraiek lortu zuten babestea; baina lagun batzuk (ama eta hiru seme) fusilatu egin zituzten. Gerora jakin zuten karabineroaren familiartekoak zirelakoan hil zituztela.

10. Gerrako izugarrikerien aurrean, beldurra

- **Erref:** LEZ-025/016
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:27:53. **Bukatu:** 00:28:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Gerra garaian, jende asko ikaratu zen; eta alde egin zuten herritik. Beraiek ozta-ozta salbatu ziren.

11. Ikurrina, gerrikoa eta tiroa

- **Erref:** LEZ-025/017
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:28:55. **Bukatu:** 00:30:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Ama bat eta bere hiru seme fusilatu zituzten gerra garaian Lezon. Semeek gerrikoan ikurrina zeukaten; eta, leku horretan bertan, tiroaren zuloa zeukaten. Nikolasek gorde egin zituen gerriko horiek.

12. Borroka Lezora iritsi zeneko ondorioak

- **Erref:** LEZ-025/018
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:30:32. **Bukatu:** 00:33:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Erreketeak Lezon sartu zirenean, beraiek errekan ezkutatu ziren. Erreketeak etxearen aurka tiroka hasi ziren; barrikak zulatu, eta sagardoz hustu zen. Handik egun batzuetara, Guadalupetik etorri ziren errekketeak, pinudian ezkutatuta zeuden gorriei tiro egiteko asmoz. 14 hegazkin etorri ziren egun hartan, bonbak botatzen. Ordurako, orde, gorriak herrira jaitsita zeuden. Soldaduak, alde batekoak nahiz bestekoak, beraien baserrira etorri ziren; eta, bitarte hartan, beraiek alde eginda egon behar izan zuten.

13. Hain gutxi behar zen fusilatzeko...

- **Erref:** LEZ-025/019
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:33:34. **Bukatu:** 00:34:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra garaian, ez zegoen bromarik; edozein txorakeriagatik fusilatzen zuten jendea. Fusilatutako gizon batzuen istorioa kontatzen du.

14. Soldaduak etxean, eta beraiek aitaren baserrian

- **Erref:** LEZ-025/020
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:34:58. **Bukatu:** 00:36:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaian, 3-4 hilabete pasa zituzten aitaren baserrian. Bitarte horretan, soldaduak egon ziren etxean; eta, haiek joandakoan, orduan itzuli zen familia etxera. Dena txikituta zegoen; eta ahal zuten bezala konpondu zuten. Etxera bueltatu zirenean, beldurra zeukaten.

15. Ustezko lagunaren mehatxua

- **Erref:** LEZ-025/021
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:36:59. **Bukatu:** 00:39:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Arratsalde batean, aita baserriko lanetan zebilela, ustezko lagun bat sarjentu batekin etorri zen. Txekorrik handiena hurrengo egunean hiltegiara eramateko agindu zioten; nahigabe handia hartu zuen aitak, hori baitzen baserriko errenta ordaintzeko esperantza.

16. Langileen Batailoiko langileek pasatako miseriak

- **Erref:** LEZ-025/024
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:41:59. **Bukatu:** 00:43:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Langileen Batailoia egon zen Jaizkibelen; gorriak ikusi zituzten gizon haiek. Etxez etxe ibiltzen ziren jateko eske. Langile horien lan-baldintza gogorrei buruz hitz egiten du; oso gaizki tratatzen zituzten.

17. Langileen Batailoikoak etxean, babes bila

- **Erref:** LEZ-025/025
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:43:41. **Bukatu:** 00:45:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Langileen Batailoiko langileak beraien etxera etorri ohi ziren babes bila, aterpe bila. Etxean zaindu egiten zituzten, baina beldurra pasatzen zuten, errepresaliak egongo zirelakoan.

18. Kapitainaren eta bikarioaren arteko liskarra

- **Erref:** LEZ-025/027
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:46:03. **Bukatu:** 00:48:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Langileen Batailoiko kapitain bat oso gaiztoa omen zen, legioan ibilitakoa. Meza nagusian, apaizak atea itxi egiten zuen. Behin, kapitaina iritsi zenerako, atea itxita zegoen. Bikarioarekin izandako liskarra kontatzen du.

19. Baserriko lanaz gain, kanpoan ere lanean aritutakoa

- **Erref:** LEZ-025/029
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:49:37. **Bukatu:** 00:52:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Papergintza
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Baserrian beti egin izan du lan, baina kanpoan ere lan egindakoa da: hasieran, Antxon portuan; geroago, 24 urte inguru zituela, paper-fabrika.

20. Guadalupen ezkontzeagatik, bikoitza ordaindu behar

- **Erref:** LEZ-025/032
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 01:00:09. **Bukatu:** 01:02:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Guadalupen ezkondu ziren; baina, hala ere, Lezoko bikarioak kobratu egin zion.

21. Kanpotik etorritako jendea, beste mundu batekoa

- **Erref:** LEZ-025/040
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 01:15:02. **Bukatu:** 01:16:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industrialak

Laburpena:

Lezon lau familia erdaldun zeuden lehen: Errioxakoak, Galiziakoak, Valladolidekoak... ziren. Beste mundu bateko jendea zirela uste zuten herritarrek garai hartan. Harrituta egoten ziren haiei begira.

22. Soldadutzan, euskaldunei jarritako tranpa

- **Erref:** LEZ-025/045

- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 01:22:35. **Bukatu:** 01:26:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Nikolas soldadu eraman zuten Burgosa. Han, banderaren zina egin zuten. Orduan, Donostiako Loiolarako boluntarioak eskatu zituzten, eta euskaldun mordoa aurkeztu zen han. Baztanera bidali zuten Nikolas, eta handik Jakara. Gerra garaian, Nazionalek Teruelen mendi bat galdu omen zuten; eta Francok, orduan, zigortu egin zuen batailoi hori, leku txarrenetara desterratuta. Leku horietan egon ziren euskaldunak, Donostiara ekarriko zituztela engainatuta. 34 hilabetez egon zen Nikolas soldadutzan, 8 eguneko baimenarekin.

23. Melokotoia hartzeagatik, biziarekin ordaindu behar

- **Erref:** LEZ-025/046
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 01:26:25. **Bukatu:** 01:29:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadutzan, Lleidan, lagun bati gertatutakoa kontatzen du. Melokotoi bat hartzeagatik, fusila lurrean utzi zuen; melokotoien jabeak salatu, eta kuartelera eraman zuten; fusilik ez zeramanez, Burgosera bidali zuten; eta han fusilatu egin zuten.

24. Soldadutzako kapitainak euskaldunak zituen begiko

- **Erref:** LEZ-025/050
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 01:31:32. **Bukatu:** 01:33:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Francoren garaian, euskaraz egiten zuten, erdaraz ez baitzekiten; baita soldadutzan ere. Soldadutzako kapitain bat beti euskaldunekin joaten zen, nahiz eta euskaraz hitzik jakin ez. Soldadutzan, euskaldunak euskaldunekin elkartzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Soldadu ziñetala euskeraz aritzen ziñaten zuen artian?
- Bai, bai, bai gu asko giñen euskaldunak. Euskaldunak aritzen giñan, ez zen iñun deus esaten, ez zuten iñon... [...]
- Baño bazekiten euskaldunak ziñetala?
- A bai bazekiten, geo kapitaiña genun denbo askuan, Burgosko bat, solterua zen, mutil balentia zen, Burguskua. Harrek bazun kapritxua're, gu [...] ta iñoa jun ber ez zun, beti euskaldunakin! Beti euskaldunakin jotzen zan! Beti! Mendira, ta, geo beste zea zun, igela bat, igela zer dan

badakizu? Zea erreketan ta [...] zapua bezala...

- A bai, igela bai.

-Halakuk gustatzen zitzaion, [...] re asko, ta gabian linternak hartu ta, beti euskaldunakin! Kastillano bat ez zun eamaten, beiñere! Beti euskaldunakin! Ze kapritxosua e?

- Ta zuek ze ibiltzen ziñaten, euskaldunak...zuen...elkarrekin?

- Bai. Gehinian bai, euskaldunak juntatzen giñan. Kastellanuk, Madrideko jendiakin asko. Beti hala zen, "mira un [...] vasco, mira unos vascos". Gu beti euskaldunak juntatze giñan.

25. Soldadutzan, sukaldeko arduradun izan zen

- **Erref:** LEZ-025/051
- **Iraupena:** 0:04:40. **Hasi:** 01:33:06. **Bukatu:** 01:37:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Behin, alferezak Nikolas deitu zuen; eta Nikolas urduri zegoen. Azkenean, sukaldean jarri zuen lanean. Orduan prestatzen zituen janariak aipatzen ditu.

26. Ezkioko Ama Birjinaren aurrean egindako iragarpen harrigarriak

- **Erref:** LEZ-025/055
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 01:40:25. **Bukatu:** 01:43:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Ezkioko Ama Birjinari buruz hitz egiten du. 4-5 urte zituela, gerra aurrean, Ezkion Ama Birjina azaltzen omen zen. Emakume batzuk egoten ziren han, eta haien iragarpenak gogoan ditu.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-09-09

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com